

Σύλλογος Δημοδιδασκαστῶν Παιδῶν
Ξ

'Εδμῆ' μας 'Εφαρμογῆ
1912 - 1913

441

DH

10 225

Σύγχρονο Δημοβιβασματικόν Πλατρώον

Σ

'Εδμικ' μας 'Εφόρμησιν

1912 - 1913

Πλατρώον

1947

441

DH

10.225

2/45
DIT
10225

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

**Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ
ΕΞΟΡΜΗΣΗ
1912-1913**

Πατριωτική γιορτή
που δόθηκε την 23-2
-1947 για τους Ακρί-
τες μας στο Δημο-
τικό Θέατρο Πατρών

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Χ. ΚΑΓΙΑΦΑ - ΠΑΤΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

**Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ
ΕΞΟΡΜΗΣΗ
1912-1913**

**Πατριωτική γιορτή
που δόθηκε την 23-2
-1947 για τους Άκρι-
τες μας στο Δημο-
τικό Θέατρο Πατρών**

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Χ. ΚΑΓΙΑΦΑ - ΠΑΤΡΑΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Καί' ἦν στιγμήν τὸ Ἔθνος μας, μετὰ τὸν θρίαμβον τῆς Ἑλληνικῆς λόγῃς τοῦ 1940—1941, μετὰ τὸν ἀποτελεσματικὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπαιξε διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ τελευταίου πολέμου τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἑλλάδος «**ἔχι**» κατὰ τὴν 28ην 8/βρίου καὶ τὴν 6ην Ἀπριλίου, μετὰ τὸ δλοκαῦτωμα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς, μετὰ τὴν καθολικὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀντίστασιν ἐναντίον τριῶν βαρβάρων κατακτητῶν, ἀντιμετωπίζον τὴν ἀγνωμοσύνην εὐεργετηθέντων λαῶν καὶ τὴν ἐπιβουλήν ὑποῦλων γειτόνων, ἔχει ἐμπλακῆ εἰς τὸν πλέον ἀπαίσιον ἀγῶνα τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ, τὸν ἐπιτηδεῖως καλλιεργηθέντα, ἔξαπολυθέντα καὶ ἐνισχυόμενον ἔξωθεν πρὸς ἔξυτηρέτησιν καταχθονίων ξένων σκοπῶν, καθ' ἣν στιγμήν τὰ τιμημένα Ἑλληνόπουλα, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ νειάτα, τὴν ὀρητικότητά τους καὶ τὴν δύναμιν διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς κατερρειπωμένης χώρας μας, ἔχουν ἐπιστρατευθῆ διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἀπειλουμένην Ἐλευθερίαν καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τῆς φυλῆς μας, τοῦ κάθε γνησίου Ἑλληνος ἢ σκέψις παρακολουθεῖ μετὰ στοργῆς καὶ θαυμασμοῦ τὰ ἡρωϊκὰ τέκνα τῆς Πατρίδος μας εἰς τὸν σκληροτάτον αὐτὸν ἀγῶνα των ἐν μέσῳ πλείστων ἀντιξόδων περιστάσεων καὶ δυσμενεστάτων συνθηκῶν πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ αἰσθάνεται τὴν φλογερὰν ἐπιθυμίαν, ὅπως τοὺς συντρέξῃ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς δι' ὅλων τῶν δυνάμεών του, ἵνα ἀποπερατώσουν συντομώτερον τὸ Ἐθνοσωτήριον ἔργον τους.

Ἀπὸ τοιαῦτα αἰσθήματα κατεχόμενος καὶ ὁ δημοδιδασκαλικὸς κόσμος τῆς περιφερείας Πατρῶν, ἀπεφάσισε νὰ ὀργανώσῃ πατριωτικὴν ἑορτὴν πρὸς ὑλικὴν, ἀλλὰ κυρίως ἠθικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἡρωϊκῶν Ἀκροτῶν μας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων.

Πρὸς τοῦτο ὁ συνάδελφος κ. Παν. Νάκος ἀνέλαβε καὶ συνῆραφεν ἐπίκαιρον θεατρικὸν ἔργον μὲ εἰκόνας ἀπὸ τὴν μεγα-

λειώδη ἔθνικὴν μας ἐξόρμησιν τοῦ 1912—1913, τῆς τρισενδύ-
ξου αὐτῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς **ἠνωμένη** ψυχι-
κῶς καὶ ἐμπνεομένη ἀπὸ τὰ Ἐθνικὰ ἰδεώδη κατήγαγε τὰς περι-
λάμπρους νίκας τῆς, ἐπραγματοποίησε τοὺς περισσοτέρους Ἐθني-
κοὺς πόθους καὶ ἔγραψε τὰς φωτεινοτέρας σελίδας τῆς νεωτέρας
μας Ἱστορίας, ποὺ θὰ διδάσκουν ἔσαεὶ τοὺς ἐπιγενομένους τὸ
τὶ δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ **ὁμονοῦσα!**

Τὴν ἑορτὴν ἐνθουσιωδῶς υἱοθέτησεν ὁ ἀξιότιμος Ἐπιθεω-
ρητὴς μας κ. Γερ. Σπετσιέρης, ὅστις καὶ ἐξεφώνησεν ἐμπνευ-
σμένον λόγον ἀναφερόμενον εἰς τὴν γιγαντομαχίαν τῶν ἡρώων
μας πρὸς ἐκπύροθῆσιν τοῦ θρυλικοῦ Μπιζανίου καὶ τῶν ἄλλων
ἰσχυροτάτων ὀχυρῶν, ἡ ὁποία ἐξησφάλισε τὴν ἀπελευθέρωσιν
τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος μετέσχεν.

Λόγω τῆς μεγάλης συμμετοχῆς τῆς Πατραϊκῆς Κοινωνίας,
ἡ ἑορτὴ ἐδόθη κατ' ἐπανάληψιν τὴν 23ην Φεβρουαρίου, ἐσημεί-
ωσε δὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν εὐμενῶν κρί-
σεων τῶν διαφόρων ἀρχῶν, ποὺ τὴν ἐτίμησαν, τοῦ κοινοῦ ποὺ
τὴν παρηκολούθησε καὶ τοῦ ἐγγχωρίου τύπου.

Ἐπειδὴ ἀπὸ πολλοὺς συναδέλφους καὶ πολλὰ σχολεῖα ἐζη-
τήθη τὸ περιεχόμενον τῆς ἑορτῆς, ὁ σύλλογος προῆλθεν εἰς τὴν
ἀπόφασιν νὰ τυπώσῃ ταύτην καὶ νὰ τὴν θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν
τῶν ἐπιθυμούντων.

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Συλλόγου Δημ/λων Πατρῶν
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΟΥΚΛΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΧΑΪΑΣ

Ἐν Πάτραις τῆ 25 - 2 - 1947

Τμήμα Ἀποκεντρώσεως

ΠΡΟΣ

τὸν Ἐπιθεωρητὴν Δημ. Σχολείων Πατρῶν

Ἀριθ. πρωτ. 3311

κ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΝ ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΝ

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Μεθ' ἰκανοποιήσεως καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας παρηκολουθήσαμεν τὴν σεμνὴν καὶ πατριωτικὴν ἐφορτὴν τὴν ὀργανωθεῖσαν ὑπὸ τῶν λειτουργῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς μάχης τοῦ Μπιζανίου ἐνταῦθα.

Εἰς ἅπαντας τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐφορτῆς παρακαλοῦμεν, ὅπως διαβιβάσητε τὰ συγχαρητήριά μας.

Ἰδιαιτέρως συγχαίρομεν ὑμᾶς διὰ τὸν μεστὸν πατριωτικὸν περιεχομένον καὶ ἐμπνευσμένον πράγματι λόγον σας.

Ἐλπίζομεν ὅτι καὶ οἱ σημερινοὶ λειτουργοὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως οἱ νεώτεροι τὴν ἡλικίαν εἰς ἐπιγενομένους χρόνους θὰ εὐρεθοῦν εἰς τὴν αὐτὴν μὲ ὑμᾶς εὐχάριστον θέσιν νὰ παρουσιάσουν εἰς τὰς μελλούσας γενεὰς παραδείγματα πατριωτικῆς ἐξάρσεως καὶ νὰ ὑπενθυμίσουν, ὅτι οἱ πρόγονοὶ των πάντοτε ἐμεγαλουργήσαν, ἠνωμένοι καὶ ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς μᾶς καὶ ἀδιαιρέτου Πατρίδος.

Ὁ Νομάρχης

Δ. Δουδουμπέπουλος

ΕΘΝΙΚΗ ΤΕΛΕΤΗ ΥΠΕΡ ΑΚΡΙΤΩΝ

Ἀγακιοῦνται εἰς τὸ Συμβούλιον, ὅτι κατὰ τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν τῆς Τυροφάγου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων ὁ δημοδιδασκαλικὸς Σύλλογος Πατρῶν ἐτέλεσεν ἐορτὴν εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον Πατρῶν μὲ εἰκόνας ἐκ τῆς Γιγαντομαχίας 1912-13 καὶ ὁμιλητὴν τὸν μετασχόντα καὶ εἰς ὀλόκληρον ταύτην καὶ εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ ὄχρου τῆς Ἠπείρου, τοῦ περιβοήτου Μπιζανίου, ὑποφαινόμενον Ἐπιθεωρητὴν Γ. Σπετσιέρην ὑπὲρ τῶν ἀκριτῶν μας. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ζήτησις εἰσιτηρίων ἦτο μεγάλη, λόγῳ τῆς ἐκθύμου μετοχῆς τοῦ λαοῦ Πατρῶν, ὁ δὲ χῶρος τοῦ Θεάτρου ἀνεπαρκής, ἡ τελετὴ ἐπαυλῆφθη, ἤτοι ἔλαβε χώραν δις, τὴν 11ην π.μ. καὶ τὴν 6ην μ.μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Αἱ εἰσπράξεις θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν Σὸν Μητροπολίτην Πατρῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ πατριωτικὴ αὐτὴ πράξις τοῦ δημοδιδασκαλικοῦ Σώματος Πατρῶν, ὁ ἱερός Ἐθνικὸς σκοπὸς καὶ ἡ σημασία, ἥτις δὲν νοεῖται μόνον ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς ὑλικῆς ἐνισχύσεως, ἀλλὰ κυρίως τῆς ἠθικῆς τοιαύτης, τῆς ὀφειλῆς ἔναντι τοῦ ἀγωνιζομένου Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ ἐπιτελουμένου ἱεροῦ καθήκοντος ἔναντι τοῦ Ἐθνικοῦ Συνόλου. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς τελετῆς αὐτῆς, ἥτις καὶ ἦτο πλήρης καὶ λίαν ἱκανοποιητικὴ, ἐπέδειξε θερμὸν ἐνδιαφέρον ὁ δημοδιδασκαλικὸς κόσμος Πατρῶν, ἰδιαίτερος δὲ δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ φροντίς τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου δημολῶν κ. Δουκλιᾶ Βασιλείου, 8ου Δημοτ. Σχολείου Πατρῶν, Νάκου Παν. δημολ. 23ου Δημοτ. Σχολείου Πατρῶν, συνθέτου τῶν προβληθειῶν ἔθνικῶν εἰκόνων καὶ τῶν λοιπῶν γνωστῶν ἤδη διδασκάλων καὶ διδασκαλισῶν, οἵτινες διέθεσαν ἐξ ὀλοκλήρου ἑαυτοὺς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ὧν δὲν ἀναφέρομεν ὀνόματα καὶ πρὸς ἀποφυγὴν διακρίσεων δεδομένου ὅτι ἐνήργουν καὶ ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν συναδέλφων τῶν προθυμοποιηθέντων διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν πάντων.

Τὸ Συμβούλιον

Μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως ἔλαβε γνῶσιν τούτων καὶ ἐκφράζει τὴν χαρὰν τοῦ διὰ τὴν πατριωτικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοῦ Σώματος Πατρῶν καὶ τὴν εὐαρέσκειάν του πρὸς τὸν δημοτικὸν Σύλλογον Πατρῶν.

Ὁ Πρόεδρος

Τὰ Μέλη

Γ. Σπετσιέρης

Θ. Παπαβασιλείου
Α. Κούτρας

“Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΕΞΟΡΜΗΣΗ ΤΟΥ 1912 - 1913,,

Γράφτηκε ειδικά για τη γιορτή του διδασκαλικού Συλ. Πατρών, που δόθηκε την 23ην Φεβρουαρίου στο Δημοτικό Θέατρο, εύκαιριακά με την επέτειο της 'Απελευθέρωσης των 'Ιωαννίνων, για τους 'Ακρίτες μας μας.

ΠΡΟΣΩΠΑ : Νικόλας· παλιός πολεμιστής, έθελοντής.
Λενιώ· σύζυγος, έθελοντής στα μετόπισθεν.
Δημητρούλα· κόρη τους, έθελοντής Νοσοκόμος.
Θύμιος· γυιός τους, έπίστρατος.
Κοπέλλες του χωριού· έθελοντές νοσοκόμες.
Νέοι του χωριού· έπίστρατοι.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

‘Η σκηνή παριστάνει δωμάτιο χωρικού σπιτιού με πόρτα στα δεξιά, που πάει στην κουζίνα κι’ άριστερά, που είναι είσοδος. ‘Επίπλωση απλή· ένα τραπέζι με λίγες καρέκλες, λίγα καθράκια στους τείχους.

ΣΚΗΝΗ 1η

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : (έρχεται από τη βρύση με τη στάμνα στον ώμο).

ΜΗΤΕΡΑ : (βγαίνει ταυτόχρονα από τηγ κουζίνα) : “Ελα, κόρη μου, χρόνος πάει από τότε, που έφυγες για τη βρύση· λίγο ακόμα και θά μου καιγόταν τό φαΐ, χωρίς νερό.

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : Δίκηο ἔχεις, μητερούλα μου, ἄργησα· μὰ ἤθελα νὰ ἀκούσω καλὰ τὴν κουβέντα γιὰ τὴν εἴδηση, ποὺ ἦλθε στὸ χωριό. Ἔχουμε, λένε, μανούλα μου, ἐπιστράτευση!

ΛΕΝΙΩ : Τί λές ; ἐπιστράτευση ; (κάθεται σκεπτική).

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : Ἦλθε διαταγὴ νὰ πάνε ὅλοι οἱ νιοὶ στρατιῶτες γιὰ τὴ μεγάλη ἰδέα ! Πέρα στὴ σκλαβιά στενάζουνε, μαννούλα μου, κι' ἄλλα τῆς πατρίδας μας παιδιὰ καὶ καρτεροῦνε λευθεριά, λευθεριά ! Τώρα ζωντανεύουν μέσα μου τὰ λόγια τοῦ δασκάλου μου ! Ἦπειρος καὶ Μακεδονία, Θράκη, Κρήτη καὶ λοιπὰ νησιά ἦλθε ἡ στιγμή νὰ γίνουν πάλι Ἑλληνικά ! Μά, γιατί, μαννούλα μου, κάθεσαι, ἔτσι, σκεπτική, σὰν μαραμένη ;

ΛΕΝΙΩ : Τίποτε, κόρη μου· νά, ἔτσι, τὸ ξαφνικὸ μοῦφερε μιά μικρὴ ἀναστάτωση. Πήγαινε τὴ στάμνα στὴν κουζίνα καὶ ρίξε στὸ φαῖ λίγο νερό.

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : (φεύγει μὲ τὴ στάμνα).

ΛΕΝΙΩ : (σηκώνεται καὶ μονολογεῖ). Ἐπιστράτευση ! πόλεμος ! κακουχίες, θλίψεις, στενοχώριες, αἵματα, μάννες μαυροντυμένες !

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : (ἐπανερχεῖται κι' ἀκούει ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ μονόλογο). Γιὰ τὴν πατρίδα, μάννα μου, τὴ μεγάλη μάννα μας, ὅλα καὶ τὴ ζωὴ μας ἀκόμα.

ΛΕΝΙΩ : Ναί, κόρη μου, μὰ εἶμαι κι' ἐγὼ μάννα· ἔχω κι' ἐγὼ γιὸ καὶ τρέμουν τὰ φυλλοκάρδια μου (παθητικά).

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : Μάννα μου γλυκειά, μάννες ἦταν κι' οἱ Σπαρτιάτισσες· σὰν τὰ παιδιά τους, ὅμως, στὸν πόλεμο πηγαίναν, σφίγγαν τὴν καρδιά καὶ δυνατὰ φωνάζαν « ἡ τὰν ἡ ἐπὶ τὰς ». Μάννες ἦταν κι' οἱ Μεσολογγίτισσες, μά, σὰν ἔπεφτε τὸ κάρυοφύλλι ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παιδιῶν τους, σφίγγαν τὴν καρδιά καὶ τ' ἄρπαχναν οἱ ἴδιες ! Μάννες ἦταν κι' οἱ Σουλιώτισσες, μὰ γιὰ νὰ ἀπο-

φύγουν τὴ σκλαβιά καὶ τὴν ἀτίμωση, ρίξαν τὰ παιδιά τους, τὰ σπλάχνα τους, στὸ γκρεμνὸ κι' ἔπειτα κι' αὐτὲς μὲ γλυκὸ τραγοῦδι καὶ χορὸ συρτό, ρίχτηκαν γιὰ νὰ τᾶβρουν στὸν ἄλλο κόσμος ! ὦ, σ' αὐτό, ἐδῶ, τὸ θαῦμα τῆς μάννας τῆς Ἡπείρου θὰ στέκουν οἱ αἰῶνες σκεφτικοί !

ΣΚΗΝΗ 2ῆ

ΚΟΠΕΛΛΕΣ : (χαρούμενες φωνάζουν ἀπ' ἔξω) Δημητρούλα, Δημητρούλα, μέσα εἶσαι ;

ΛΕΝΙΩ. Ἄνοιξε, οἱ φιληνάδες σου σὲ φωνάζουν. (σηκώνεται καὶ προχωρεῖ γιὰ τὴν κουζίνα· σταματᾷ στὴν ἔξοδο καὶ βλέπει τὶς κοπέλλες).

ΚΟΠΕΛΛΕΣ : Καλημέρα, καλημέρα, καλημέρα κυρὰ Λενιώ.

ΛΕΝΙΩ - ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ. Καλημέρα, καθήστε.

ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ : (πρὸς τὴ Δημητρούλα) Τῶμαθες ; θὰ πᾶμε κι' ἐμεῖς στὸν πόλεμο· θὰ πᾶμε νοσοκόμες, ἔρχεσαι καὶ σύ ; ΑΛΛΗ : Θὰ δένουμε τὶς πληγές, θὰ περιποιούμαστε τοὺς τραυματίες, θὰ λιγοστεύουμε τοὺς πόνους τῶν ἡρώων παλληκαριῶν. ΑΛΛΗ. Ἐμεῖς, νόσοκόμες καὶ τὰ παιδιά, στρατιῶτες θὰ πᾶμε στὸ μέτωπο γιὰ τὰ Γιάννενα.

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : Μὲ τὴν εὐχὴ τῆς μάννας μου, κι' ἐγὼ μαζί σας.

ΛΕΝΙΩ : Ὅλοι κι' ὄλα γιὰ τὴν Πατρίδα, κορίτσια μου ! Ἡ Ἑλληνίδα, σὰν ἔρχεται ἢ σειρὰ γιὰ τὸν πόλεμο, παύει νᾶναι γυναικᾶ, σὰν τὶς ἄλλες τοῦ κόσμου γυναικᾶς· γίνεται κι' αὐτὴ θηριὸ καὶ παραβγαίνει μὲ τὸν Ἕλληνα ἄνδρα καὶ στ' ἄρματα, ἀκόμα, στὴν πάλη γιὰ τὴ λευτεριά !

ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ. Ζήτω ἡ Ἑλληνίδα ! Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Πατρίδα !

ΚΟΠΕΛΛΕΣ, ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : Ζήτω, ζήτωωω ... !

ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ: Ἐλάτε νὰ τὸ φέρουμε ἓνα γύρο (χορεύουν) (1).

Χορεύει Ἑλληνίδες μου, χορεύει Ἑλληνίδες
δὲν ἐμποδίζουν τὸ χορὸ, σὺν προῦτα οἱ ἀλυσίδες (δὶς)
λα, λα, λα, λα, λα, λα . . .

Χτυπάτε μὲ τὰ πόδια σας τὴ γῆ τὴ δοξασμένη
κι' ἀφήστε τὴν πικρὴ σκλαβιά στὰ ὄρη νὰ διαβαίνει (δὶς)
λα, λα, λα, λα, λα, λα . . .

Δὲν εἶν' ἡ Ἑλλάδα ἀρκετὴ θέλουμε κι' ἄλλη ἀκόμα
ἐμπρὸς παιδιά, τὴ λευθεριά φέρετε στὸ σκλάβο χῶμα (δὶς)
λα, λα, λα, λα, λα, λα . . .

Σ Κ Η Ν Η 5η

(Ἀκούγονται σάλπιγγες). ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ: Κορίτσια οἱ σάλπιγγες βαροῦνε· θὰ κάνουν οἱ ἐπίστρατοι πρόβες στὸ βῆμα. ΑΛΛΗ: Θὰ γίνη σήμερα γλέντι, ποῦ δὲν ἔγινε ποτέ, λέγαν στὸ καφφενεῖο τὸ πρωί. Ὁ δάσκαλος, ἐπίστρατος κι' αὐτός, φλογίζει μὲ τὰ λόγια του καὶ τὴν ψυχρότερη καρδιά. ΑΛΛΗ: Ἀκόμα καὶ τοὺς γερόντους ξεσήκωσε. Ὁ πατέρας σου, Δημητρούλα, ἔγινε ξανὰ παιδί· θυμήθηκε τὸ παλιὸ καπετανελίκι ὁ κύρ Νικόλας, λέγανε ἐκεῖ ποῦ περνούσαμε.

ΛΕΝΙΩ: Γι' αὐτὸ δὲ φάνηκε ἀπὸ τὸ πρωί. Τὸν ξέρω καλὰ ἐγὼ τὸν καπετάνιο· θὰ πάη, χωρὶς ἄλλο, μαζί μὲ τοὺς ἐπίστρατους ἐθελοντῆς. (Μονολογεῖ τὰ κορίτσια σιγοκουβεντιάζουν καὶ χαμογελοῦν). Νοιώθω τὰ πόδια μου νὰ τρέμουν! Ἡ καρδιά μου πνίγεται στὴ συγκίνηση! Ὁ γυιὸς μου πολεμιστῆς· ἡ κόρη μου ἐθελοντῆς νοσοκόμος· ὁ ἄνδρας μου ἐθελοντῆς στρατιώτης! Κι' ἐγώ; (Ἵστερα ἀπὸ μικρὴ σιγῇ) Κι' ἐγώ, πατρίδα μου, ἐθελοντῆς μὲ τὴ βελόνα μου καὶ τὴν κλωστή μου! (φεύγει).

(1) Ἄν δὲν εἶναι γνωστὸς ὁ σκοπὸς, στὴ θέση του μπαίνει ἄλλο τραγοῦδι σχετικὸ.

(‘Ακούγονται σάλπιγγες, βήματα κι’ ἡ φωνὴ τοῦ Νικόλα).

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : ‘Η φωνὴ τοῦ Πατέρα. ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ : θὰ φέρνη τοὺς ἐπίστρατους νὰ τοὺς κεράση.

—Μπαίνουν Νικόλας, Θύμιος, ἐπίστρατοι, τραγουδώντας τὸ ἔμβατήριο ¹.

«‘Η ἐπίστρατεία τοῦ 1912» Ἀθ. Γ. Ἀργυροπούλου, «‘Η Μουσικὴ τῶν Παιδαγ. Σχολείων.

1. Γιὰ τὴ λευθεριά νὰ τρέξη τώρα καὶ νὰ πάρη
ἄρματα βαρειά κάθε παλληκάρι·

ἦρθαν οἱ καιροί, πὺ θὰ βροντήση τὸ κανόνι
[χρόνια νὰ χαρῆ ὁ σκλάβος καοτερεῖ.

2. Ἄκου ἀντηγεῖ ἐκεῖ στὰ σύνορα τρουμπέτα
μὲ φτεροὶ ταχὺ παλληκάρι πέτα

τούτη τὴ χρονιά τὴ λευθεριά της θὰ γιορτάση
μὲ τὴν κανονιά ἢ σκλάβο ἢ γενηιά.

1—2. Τώρα ἓνα τραγοῦδι θὰ εἰπωθῆ πὺ δὲν ξανακούστηκε
[ποτέ

ὅλοι τὸ ντουφέκι, ὅλοι τὸ σπαθὶ καὶ νάρθητε νικηταὶ καὶ
[νάρθητε νικηταὶ.

Εἰς τὰ σύνορα ἐμπρὸς παιδιά, τῆς παληῆς σκλαβιῆς ἐκδικηταὶ
ὅλοι πολεμήστε μὲ γερὴ καρδιά καὶ νάρθητε νικηταὶ, νικηταὶ.

(Μὲ τὸ ἔμβατήριο βγαίνει κι ἡ ΛΕΝΙΩ).

ΘΥΜΙΟΣ : Ζήτω ἡ λευθεριά ! ΟΛΟΙ : Ζήτωωω !

ΝΙΚΟΛΑΣ : Ζήτω τὰ Γιάννενα. ΟΛΟΙ : Ζήτωωω !

ΘΥΜΙΟΣ : (βλέπει τὴ μάννα του καὶ τρέχει κοντὰ της) : τὴν
εὐχὴ σου μάννα μου· εὐχήσου με, μαννούλα μου, ἐχθροὺς
πολλοὺς νὰ σφάξω (φιλεῖ τὸ χέρι της).

1) Στὴ θέση του μπορεῖ νὰ μῆ τὸ ἔμβατήριο «Τὰ ρόδα τὰ τριαντάφυλλα»
ἢ ἄλλο σχετικὸ ἐνθουσιῶδες ἔμβατήριο.

ΛΕΝΙΩ : Μὲ τὴν εὐχὴ μου, γυιόκα μου ! (τὸν φιλεῖ στὸ μέτωπο).

ΝΙΚΟΛΑΣ : Λενιώ, ξανάνοιωσα σήμερα. Πάντα τῶ-
λεγα, πῶς θὰ μὲ ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ πολεμήσω καὶ γέρος
ἐθελοντῆς γιὰ τὴν πατρίδα. Καὶ νὰ τὰ μάγια λύνονται
τὰ ὄνειρατα ξεδιαλύνονται. Αὐριο ἢ λευθεριά μὲ ὄψι ἀγριε-
μένη, σὰν ἀστράπη, θὰ ὀρμήσῃ γιὰ ν' ἀπλωθῆ πάνω στὴ
σκλάβα γῆ τῆς πατρίδας μας. Ἐμπρός, φέρτε μας πιοτὸ
νὰ ξεφαντώσωμε ! Αὐριο ὄλοι καὶ ὄλα γιὰ τὴν πατρίδα !

ΛΕΝΙΩ : Ναί, Νικόλα μου, αὐριο ὄλοι καὶ ὄλα γιὰ τὴν
Πατρίδα !

(Δημητρούλα φεῖγει γιὰ νὰ φέρῃ πιοτό).

ΘΥΜΙΟΣ : Ἐλάτε, ἄς μὴ καθόμαστε, ὅσο νᾶρθῃ τὸ
πιοτὸ (σέρνει πρῶτος τὸ χορὸ μὲ τὸ τραγοῦδι « Ὁ νεαρὸς στρα-
τιώτης» Μελῳδ. δημ. Κ. Ψάχου)¹. (Α: Γ. Ἀργυροπούλου. Ἡ
μουσικὴ τῶν Παιδαγωγικῶν Σχολείων).

1. Δὸς μου, μανούλα μ' μιὰ εὐχὴ κι' ἔλα νὰ σὲ φιλήσω
μισεύω αὐριον ταχὺ καὶ πάω νὰ πολεμήσω.
2. Θὰ πᾶμε ὄλα τὰ παιδιὰ, ὄλα μὲ μιὰ ἐλπίδα
γιατ' ἔχου' ὄλα μιὰ καρδιὰ καὶ ὄλα μιὰ πατρίδα.
3. Φέρο' τοῦ πατέρα τὸ σπαθί, πὺ κρέμετ' ἐκεῖ πάνω
ἢ μέση μου νὰ τὸ ζωσθῆ, μαζὺ του νὰ πεθάνω.
4. Μὴ κλαῖς καὶ μὲ κρατεῖς σφιχτὸ εἰς τὴ γλυκειά σ' ἀγκάλῃ
εἰν' ἢ εὐχὴ σου φυλαχτὸ καὶ θάρθῃ πίσω πάλι.

Α. ΒΛΑΧΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : (Φέρνει δίσκο μὲ πιοτά. Πίνουν κι'
εὐχονται). Εἰς ὑγείαν καὶ καλὰ Γιάννενα· ἄλλος : Καλὴ
Θεσσαλονίκη...

(1) Στὴ θέση του μπορεῖ νὰ μῆ κι' ἄλλο τραγοῦδι σχετικὸ, ἂν δὲν εἶναι
γνωστὸς ὁ σκοπός.

ΕΝΑΣ ΕΠΙΣΤΡΑΤΟΣ : Και τώρα, κύρ Νικόλα, μεση-
μέρι πιά, θά πάμε κι' έμεις στα σπίτια μας.

ΛΕΝΙΩ : Νά πάτε παιδιά· έτσι δέν είναι Νικόλα· Έχετε
καί σεις μανούλες καί σάς καρτεροϋνε.

ΝΙΚΟΛΑΣ : Νά πάτε παιδιά καί σάς εύχαριστώ. Τό
άπόγευμα συνέχεια στην πλατεΐα κι' αύριο με τή βοή-
θεια του Θεού καί τής Παναγιᾶς, όλοι στη μάχη για τή
μεγάλη Ίδέα!

ΚΛΕΙΝΕΙ ή αϋλαΐα : 'Εμβατήριο, σπερνάει ό στρατός»

ΜΕΡΟΣ Β΄.

1. Ὁμιλία Ἐπιθεωρητοῦ ΓΕΡΑΣ. Ν. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗ

Σήμερον στήν πόλιν μας τὸ δημοδιδασκαλικὸν Σῶμα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων διὰ τῆς ἐκπορθήσεως τοῦ πανισχύρου Κάστρου τελεῖ ἐορτὴν μὲ τὸν Ἱερὸν σκοπὸν τῆς ἐνίσχύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς δὲν εἶναι βεβαίως ἡ ὑλικὴ ἐνίσχυσις, ὅσον ἡ Ἠθικὴ τοιαύτη, ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐξαρθῇ ἀκόμη καὶ ἔτσι ἡ ἱερότης τοῦ ἐπιτελουμένου καθήκοντος ἔναντι τοῦ Ἐθνικοῦ συνόλου. Τοῦτο ἔλαβεν ἤδη χώραν καὶ στὰ σχολεῖα μὲταξύ τῶν μαθητῶν καὶ χωριστὰ καὶ μεταξύ τῶν διδῶν μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε σημασίαν. . . .

Ἄλλὰ καὶ τὸ γεγονός ποῦ παρέχει τὴν εὐκαιρίαν, καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξυπηρέτησις ἐπιδιώκεται, δὲν εἶναι δυνατόν ὅπως ἴσως νὰ μὴ λαμβάνουν καὶ νὰ μὴ ἔχουν καὶ γενικὴν καὶ Πανελληνίον δηλ. σημασίαν. . . .

Ἐπάρχουν ἀκόμη στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἕνας λαὸς δοκιμασμένος σὲ ἀτελεύτητες περιπέτειες ἔρχεται καὶ σκύβει στὸ βιβλίον τῆς Ἱστορίας του, γονατίζει στοὺς τάφους τῶν Ἠρώων του καὶ λυτρωμένος, ἔστω καὶ γιὰ λίγο, ἀπὸ τὴν περὶ μέριμνα τοῦ καθημερινοῦ τοῦ βίου, ἀνεβαίνει σὲ ἀμέτρητα ὕψη ὄραμάτων καὶ ἐνθουσιασμοῦ. . . .

Καὶ ἀκόμη θὰ δεχθῶμεν ὅτι προσδεύουν τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μικρά, τὰ ὁποῖα ἔχουν θέσει καὶ διεκδικοῦν μεγάλους σκοπούς. . . .

Ἄλλ' ἂν αὐτὰ ἰσχύουν καὶ γι' ἄλλους λαούς, μικροὺς ἢ μεγάλους, ἰσχύουν ἀπαραιτήτως ἀπόλυτα γιὰ τὸν ἰδικὸν μας λαόν, τὸ ἰδικόν μας Ἔθνος, πρὸς τὸ ὁποῖον καὶ ἀναφερόμεθα καὶ μάλιστα τώρα, πού ἔπειτα ἀπὸ μιὰ μακροτάτη καταστρεπτικὴ πολεμικὴ θύελλα καὶ μέσα σὲ μιὰ τόσο ἀνώμαλον περίοδον τῆς ἐθνικῆς του ζωῆς ἐπιζητεῖ

τὴν ἑξαρσιν, τὴν ψυχικὴν τοῦ ἀνάτασιν, τὴν πνευματικὴν τοῦ τροφή, ποῦ αἱ δοξασίαι τῆς ὕλης τοῦ περιώρισαν καὶ τὸ ἕκαμαν νὰ σαστίση κάπως, νὰ βρεθῆ ἀπροσανατόλιστον σὲ δρόμους ἀγνώστους, ἐπιζητεῖ τοὺς ὑψηλοὺς δραματισμοὺς καὶ τοὺς ἀγίους ἐκείνους τοὺς ἀνυψωτικοὺς ἱεροὺς ἐνθουσιασμοὺς, ποῦ αἱ συνθηκαὶ ἐμάραναν κάπως, τὰς ἐνδόξους συγκλονιστικὰς ἀναμνήσεις, ἐπιζητεῖ τὴν ἐπιτυχημένην συνέχισιν τοῦ Μεγάλου Σκοποῦ καὶ προορισμοῦ του.... νὰ παραμείνῃ ὡς ἡ μοῖρα τὸ ἔχει τάξει (ἰδέα), νὰ τραφῆ μ' αὐτὴ, ν' ἀναγεννηθῆ μ' αὐτὴ καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν τέφρα του

Καὶ κινούμενος καὶ πάλιν πρὸς τὰ σημεῖα αὐτὰ ὁ λαός μας, ἄς θελήσῃ νὰ ἐνωθῆ σὲ μιὰ κοινὴ προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν τῆς καλλιτέρας αὔριον, ν' ἀναβαπτισθῆ στὴν πίστιν τῶν ὠραίων τῆς ζωῆς τοῦ περιόδων καὶ νὰ ἀντλήσῃ ψυχικὴν ρώμην διὰ τὸν νέον περαιτέρω καλὸν ἀγῶνα του.

Σὲ μιὰ τέτοια θέσιν μᾶς ὀδηγοῦν τὰ μεγάλα Ἐθνικὰ μας γεγονότα καθ' ὅλην τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν μας..... Καὶ ἀναφέρομεν ἐκ τούτων τὰ νεώτερα καὶ τὰ σύγχρονα, τὸ θαῦμα τῆς Ἐθνεγερσίας.... ἐξ ὀλοκλήρου ἔργον τοῦ ὑποδοῦλου Ἐθνους ἠνωμένου μὲ τὰ συνθήματα καὶ τὰ ἐφόδια αὐτὰ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ ποῦ εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς τότε τῆς γῆς, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης τοῦ 1814.... Τὸ σύγχρονον ἀκόμη ἔπος τοῦ 1940—41, ἔργον πάλιν τοῦ ἠνωμένου ὁμοῖα Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποῦ δίδει τὴν Νίκη τῆς Ἰδέας.... Καὶ ἀκόμη τὴν μεταξὺ τούτων γιγαντομαχίαν τοῦ 1912—13, ἔργον ἐπίσης τοῦ Σύμπαντος Ἐθνους, εἰς ὑπέρτατον ὁμοῖα βαθμὸν ἠνωμένου, μὲ σφυρηλατημένην τόσον τὴν ψυχὴν στὸ ἐθνικὸν τοῦ ἐργαστηρίου, στὸ Ἐθνικὸν τοῦ σχολείου..., ποῦ ἀρχικῶς τότε ἄνευ ὄρων μὲ πλήρη τὴν αὐτοπεποίθησιν μετέσχε τῆς συμμαχίας τῶν Βαλκανίων, τοὺς ἔδωκε τὴ Νίκη μὲ τὴν ἀποφασιστικὴν καρτερίαν τῶν τέκνων τοῦ στή στεριὰ καὶ στὴ θάλασσα, ἀπληλευθέρωσε τοὺς σκλάβους ἀδελφούς, περιώρισε τὴν μέχρι τότε ἐπηρμένην ὄφρυν τοῦ κατακτητοῦ καὶ ἐταπείνωσε καὶ πάλιν τὸν κυριώτερον ἐχθρὸν τῆς φυλῆς, τὸν ὑπερήφανον τὸν σύμμαχον

Μέσα στην τελευταία αυτή περιλαμβάνεται και τὸ Ἡρωικὸν κατόρθωμα τοῦ Γιγαντομάχου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἡ ἐκπόρθησις τοῦ τρομεροῦ Κάστρου τοῦ Μπιζανίου τοῦ ὁποίου σήμερον ἔχομεν τὴν 34ην ἐπέτειον καὶ περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται κυρίως καὶ ἡ ὀμιλία μας.

Εἶναι καὶ τὸ ὄχυρό αὐτὸ στὸν τομέα τῆς Ἡρωϊκῆς Ἡπειρωτικῆς χώρας καὶ σ' αὐτὸ συνεσπειρώθη καὶ τότε δλόκληρο τὸ Ἔθνος ψυχικὰ καὶ σωματικὰ, ὁ Ἑλληνισμὸς σύμπας, ἐλεύθερος καὶ δοῦλος καὶ αὐτὸς ὁ ξενητεμένος σὲ κάθε γωνιά τοῦ κόσμου Ἑλληνισμὸς... Εἶναι στὴ χώρα ποῦ κρατεῖ σφιχτὰ τὸ πανελλήνιον μὲ τὴν ἐποποιΐα τοῦ 1940—41, ποῦ ἐξετυλίχθη στὰ Ἑλληνικὰ Βορειοηπειρωτικὰ βουνά, τὰ κατεσπαρμένα μὲ τὰ ἱερά κόκκαλα τῶν ὑπερόχων τέκνων τῆς καὶ ποτισμένα μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀθανάτων παληκαριῶν τῆς... εἶναι ἡ χώρα ποῦ κλεῖ μέσα τῆς... ὅ,τι ἀποτελεῖ γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος δὲν ἤμπορεῖ νὰ λείψῃ ἀπ' τὴν θερμὴ καὶ στοργικὴ ἀγκαλιά τῆς Μεγάλῃς τῆς Μάννας...

Τὸ ἱστορικὸ γεγονός ἐλαβε πλέον χώρα σὰν κορυφωμα τῶν μέχρι τότε ὁμοίων... Καὶ μ' αὐτὸ καὶ τὰλλα τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, ἡ Ἐθνικὴ μας ἱστορία συνεχίζεται μὲ ρυθμὸ σταθερὰ ἐξελικτικὸ... Καὶ θὰ συνεχίζεται ἔτσι εἰς τὸ διηνεκές... Καὶ συνεχίζεται μὲ τὴ γνώριμή τῆς γραμμὴ... τὴ γραμμὴ ποῦ ὀδηγεῖ στὴ Δόξα, στὴν τιμὴ καὶ στὴν Ἐλευθερία...

Τὰ μεγάλα ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ἄλλοτε καὶ τώρα παίρνουν τὴν θέσιν τους στὴν ὥρα τους... στὶς κρίσιμες στιγμὲς ὄχι μονάχα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ στὶς κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς τοῦ Κόσμου... Στὰς περιόδους αὐτὰς ὄλας σὲ ἀρμονικὴ σειρὰ ἄς διακριθῆ σὰν κεντρικὴ γραμμὴ ὁ ρόλος τῆς Πατρίδος ὡς Ἔθνος καὶ φυλῆς, ὡς ἀτόμου καὶ συνόλου... ὁ ρόλος τῆς ὡς Ἰδέας... ὁ ρόλος τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου Ἑλληνικῆς φυλῆς... ὁ ρόλος τοῦ Σύμπαντος Ἔθνος, τοῦ ἐνιαίου, τοῦ ἠνωμένου, τοῦ κινουμένου καὶ σκεπτομένου σὰν ἕνας ἄνθρωπος... Ὑπάρχει τὸ γνώρισμα Κοινὸ... καὶ μ' αὐτὸ καὶ μόνον ἀποκτοῦν τὸ περιεχόμενό τους... τὴν Ἰδέα...

Ἡ Αἰωνία Ἑλλάς... ὑφίσταται καὶ πάλιν χάριν τῆς

θέσεις μας κατεσκευάσαμε δρόμους και ανεβάσαμε δρόμους και ανεβάσαμε τὰ βαρεία κανόνια μας σέρνοντάς τα με τὰ παγωμένα μας τὰ χέρια, τὰ τοποθέτησαμε σέ ὄλα τὰ σημεία τοῦ μετώπου καὶ ἐτοιμάζαμε τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπιχείρησιν πού θὰ μᾶς ἔφερνε στὴ θρυλικὴ πόλη. Ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ ἡ ὥρα πλησίαζε. Ἐτοιμάζονται τέλος τὰ πάντα γιὰ τὴν ἐξόρμησιν...

Στις 17 Φεβρουαρίου 1913, ἡμέρα Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω κατὰ τὸ μεσημέρι πέρνουμε τὴ διαταγὴ. Δύο τάγματα εὐζώνων καὶ ἓνα πεζικοῦ, τὸ δικό μας, ἐσχημάτισαν ἓνα σύνταγμα. Τὸ Σύνταγμα τοῦ θανάτου, ἔτσι τὸ εἶπαν. Ἔτσι τὸ δικό μας, τὸ μεμονωμένο αὐτὸ τάγμα, ἀπέτέλεσε τὸ τρίτο τάγμα τοῦ Συντάγματος αὐτοῦ. Τὸ Σύνταγμα εἶχε δύο σημαῖες, μία τοῦ εὐζωνικοῦ καὶ μία τοῦ δικοῦ μας τῆς ὁποίας μάλιστα ὁ Σταυρὸς φέρει τραῦμα Τουρκικῆς σφαίρας στὸ κέντρο πού τὸ πῆρε κατὰ τὴν ἐξόρμησιν πού θὰ σᾶς ἀναφέρω παρακάτω.

Χαλαῖμε τ' ἀντίσκηνα καὶ φεύγουμε ἀπὸ τὸ Λοζέτσι ὅπου ἔμέναμε ὡς πολιορκηταὶ με τὸν ἄλλο στρατὸ καὶ ξεκινᾶμε γιὰ τὸ χάνι τοῦ Ἐμῖν — Ἄγᾶ, τὸ λεγόμενο σήμερα στρατηγεῖο γιατί ἐκεῖ ἔμενε καὶ διηύθυνε τὰς ἐπιχειρήσεις ὁ ἀρχιστράτηγος με τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο. Τὸ μέρος αὐτὸ εἶχεν ὀρισθῆ ὡς σημεῖο συγκεντρώσεως τοῦ Συντάγματος τοῦ θανάτου. Περνάμε τὰ ξακουστὰ Πεστὰ στὸ βουνὸ τοῦ ὁποίου σταματήσαμε ὥσπου νὰ νυχτώσῃ καλὰ γιὰ νὰ μὴ μᾶς ἴδῃ τὸ Μπιζάνι καὶ ὅπου δοκιμάσαμε τὸ μεγαλύτερο κρῦο πού μπορεῖ νὰ φαντασθῆ κανεὶς... Κατεβαίνουμε στὸ χάνι συντασσόμεθα, ἐτοιμαζόμεθα καθ' ὄλα καὶ ξεκινᾶμε βαδίζοντες στὴν ἀμαξιτὴ ὁδὸ. Φθάσαμε σὲ κάποιον ἄλλο χάνι ποῦ ἐλέγετο καὶ λέγεται καὶ τώρα χάνι Φτελιᾶς, στρίβουμε ἀριστερὰ ἀφίνοντας πλέον τὴν ἀμαξιτὴ ὁδὸ, περνᾶμε κάποιον χωριὸ λεγόμενο Θεριακῆσι καὶ ἀπὸ κεῖ στρέφουμε δεξιὰ καὶ σταματοῦμε μπροστὰ στὰ περιβόητα καὶ ἱστορικὰ στενὰ τῆς Ματωλιάσσας.

Εἶναι αὐτὰ μιὰ μεγάλη καὶ μακρυνὴ χαράδα ἡ ὁποία στὸ βάθος της κλείεται με ἓνα βουνό, τὰ ὄχυράματα τοῦ ὁποίου εἶχαν ἀναλάβει τὴν φύλαξιν τῶν στενῶν αὐτῶν. Εἶναι τώρα 19 Φεβρουαρίου βράδου.

Κινούμεθα δηλ. πλέον από το άριστερό του μετώπου, ενώ ό έχθρός νομίζει πως θα ενεργήσουμε από το δεξιό, από το τρομερό όχυρό της Καστρίτσας, ενώ έμεις αντιμετωπίζουμε το όχυρό του Αγίου Νικολάου.

Έδω διανυκτερεύουμε την 19ην Φεβρουαρίου προς την 20ήν, ή όποια και ξημερώνει με κάποιο δειλό χαμόγελο, με κρύο τσουχτερό, αλλά και με μιá λιακαδίτσα που έκανε τá χιόνια του βουνουό να λάμπουν. Η νύχτα έπερασε όπως την ένοιώσαμε μόνον έμεις που τή ζήσαμε κι' αúτή, (από το κρύο δηλ.) και έφεξε ή 20ή Φεβρουαρίου στην όποια και θα σταθοúμε λίγο.

Η 20ή Φεβρουαρίου 1913 και για τή θρυλική πόλη και για τά αντίπαλα στρατεύματα ήταν μιá από τις έξαιρετικές, ήμέρα άγωνίας θανάτου και ζωής· ήταν ή τελευταία. Ήταν ήμέρα, που ή δρᾶσις του Κάστρου και του Γιαντομάχου στρατουό έφθανε στο κορύφωμά της, ήμέρα που έδίδετο το τελειωτικό κτύπημα. Τά πάντα είχαν έτοιμασθῆ. Άκρα τάξις έπεκράτει σε όλα. Αί διαταγαί όλα είχαν πλέον δοθῆ. Το κάθε τμήμα στη θέση του και στην άποστολή του. Το μέτωπο όλο και από τά δυό μέρη έκαίετο. Οι βρυχηθμοί του Κάστρου προσπαθοúσαν να τρομοκρατήσουν τή γύρω φύση και να κρατήσουν σε άκίνησιá το πᾶν. Προσπαθοúσαν άκράτητοι να μετάδωσουν παντουό τον πανικό που παγώνει το αίμα και σταματᾶ τήν κάθε κίνησιν και αφαιρεί κάθε ήρεμη σκέψιν και δέν έπιτρέπει καμμιά άπόφασιν και φέρνει τήν άταξια και τή σύγχυσιν. Το Κάστρο βρυχᾶται.... Το φλογερό του στόμα χύνει ποταμηδόν τούς μύδρους του και τούς κεραυνούς του. Οι πύρινοι άφροί του ξεχύνονται άστείρευτοι προς όλα τά σημεία του μετώπου. Θηρίο το κάστρο, ανήσυχο, παραγμένο, όλοκόκκινο βρυχᾶται, κτυπᾶ, κεραυνοβολεί. Νομίζει πως στη μανία του τίποτε δέν μπορεί ν' αντισταθῆ. Και το Μπιζάνι βάλλει... βάλλει... άγέρωχο. Έχει τόση πεποίθησις στη δύναμί του που δέν σκέπτεται χάρο....

Ό Στρατός μας όμως που περισφίγγει το θηρίο έχει πάρει τήν άπόφασή του : «Τό Μπιζάνι θα πέση, πρέπει να μποúμε στα Γιάννενα».... Το κάθε τμήμα στη θέση του και στην άποστολή του. Όλα συγκεντρώνουν στο κάστρο τά πυρά τους, μ' αúτο άγέρωχο άπαντᾶ παντουό. Η άτμό-

σφαίρα καίεται μὲ τὰ διασταυρούμενα ἀδιάκοπα πυρά, οἱ λαγκαδιές ἀντιλαλοῦν, μόνον βοή καὶ φλόγα, κίνησι πουθενά, κάθε τί ποῦ θά κινήθῃ συντρίβεται, καίεται... Τὸ κάστρο κυριαρχεῖ! Ποῦ νὰ φαντασθῇ πῶς κάποιον τμήμα Ἑλληνικὸ εὐρίσκεται σὲ κίνηση καὶ προσπαθεῖ νὰ πλησιάσῃ γιὰ τὸ θανάσιμο πλῆγμα! Ποῦ νὰ φαντασθῇ πῶς ὁ χάρος εἶναι σιμὰ του, πῶς οἱ βρυχηθμοὶ του ἐκεῖνοι ἦταν οἱ τελευταῖοι... Μπιζάνι, γενναῖο κάστρο... Πῶς νὰ φαντασθῆς ὅτι σὲ λίγο θά εἶσαι νεκρό! "Ἐνα σύνταγμα σὲ πλησιάζει μ' ἀπόφαση. Εἶναι τὸ σύνταγμα ποῦ μπαίνει τώρα ἄφοβα στὸ στενὸ τῆς Μανωλιάσσας, δύο τάγματα εὐζώνων καὶ ἓνα πεζικοῦ, τὸ σύνταγμα ποῦ ἔλαβε διαταγὴ νὰ σὲ συντρίψῃ καὶ νὰ μπῆ στὰ Γιάννενα" εἶναι τὸ ἥρωικὸ σύνταγμά μου...

Δυὸ χρυσοὶ Σταυροὶ μὲ τὶς δυὸ δοξασμένες ἀπ' τὰ Μακεδονικὰ—Ἡπειρωτικὰ πεδία Γαλανόλευκες τυλιγμένες ἀκόμη στὰ κοντάρια τους προπορεύονται. Σημαῖες, κερδισμένες μὲ τὸ σπαθὶ καὶ τὸ ντουφέκι στὸ Σαραντὰ ποροστὰ Γιανιτσα, στὸ "Οστροβο, Γκρονίτσοβο στὸ Τσαγκόνι καὶ Πλιάσσα στὴν Ἀετοράχη καὶ στὸ Λοζέτσι.

Οἱ σημαιοφόροι ὑπερήφανοὶ τὰς ὑψώνουν καὶ προχωροῦν. Πλησίον των πορεύεται ὁμᾶς σαλπικτῶν, ἀκολουθεῖ τὸ σύνταγμα, ἰατροί, νοσοκόμοι καὶ μὴ πυροβολαρχία ὄρεινῆ, ἡ Νέα γενεά. Ἡ πομπὴ ἀκάθεκτη μπαίνει στὰ στενά. Ὁ ἐχθρὸς τώρα ἀντιλαμβάνεται τὰ πάντα, μὰ εἶναι πλέον ἀργά. Καταβάλλει τὴν τελευταίαν προσπάθειαν. Μὲ ποταμοὺς πυρῶν πλημμυρίζει τὰ στενά μας, ζητεῖ νὰ μᾶς ἀναχαιτίσῃ, νὰ κρατήσῃ τὴν ὁρμὴ μας, νὰ ἐνσπείρῃ στὰς τάξεις μας τὴ σύγχυση καὶ τὸν πανικό! Ζητεῖ νὰ μᾶς καθηλώσῃ τοῦλάχιστον στὸ ἔδαφος, γιὰ νὰ κερδίσῃ χρόνον νὰ ἐνισχυθῇ καὶ νὰ μᾶς συντρίψῃ. Πρὸς στιγμὴν ἐπιτυγχάνει τὸ τελευταῖο ποῦ ζητεῖ. Συγκεντρώνει ὅλα πλέον τὰ πυρά του καὶ δημιουργεῖ φραγμὸν πύρινον, ποῦ καίει τὰ πάντα καὶ θανατώνει. Ἡ ὁρμὴ ἀναχαιτίζεται.

Τὸ σύνταγμα σταματᾷ..! Εὐρισκόμεθα στὸ εὐπαθέστερο σημεῖο τῶν στενῶν. Πυρὶνὴ ραγδαία βροχὴ καθιστᾷ τὸν πύρινον ποταμὸν ὁλονὲν ὀγκωδέστερον καὶ ὀρμητικώτερον καὶ τὸν πύρινον φραγμὸν πυκνότερον καὶ ἀδιάβατον. Στιγμὴ

κρίσιμος, άπαισία... αϊ τάξεις μας άραιοϋνται τρομακτικά... όλίγα λεπτά θά ήρκουν νά πέσωμεν πάντες γιατί φόβος άλλος δέν ύπήρχε· Χρειάζεται κάποια δύναμις μαγική... κάτι ισχυρότερον. Τά βλέμματα όλων πέφτουν στοϋς χρυσοϋς σταυροϋς. Τά καλύματα σχίζονται, οϊ σημαϊτες άνοίγουν και άνεμίζονται και οϊ σάλπιγγές, όλες μαζί παϊζουν τὸ σάλπισμα τῆς σημαϊας και πολεμικόν έμβατήριον. Οϊ καρδιές όλων κτυποϋν, άνασπώνται, δυνάμεις άκατανίκητοι προστίθενται, μιá ισχυρά κραυγή (ΖΗΤΩ) καλύπτει τοϋς κρότους τών κανονιων και ὁ στρατός τινάσσεται πρὸς τὰ έμπρός, πηδᾶ τὸν πύρινο φραγμόν, άναχαιτίζει τὸ όγκωμένο ρεϋμα και προσπερνᾶ.

Εϋρίσκεται πλέον έκτός βολῆς στοϋς πρόποδας τοϋ έχθρικοϋ ύψώματος, άνασαινει λίγο κι αρχίζει τῆν άνάβασιν τοϋ βουνοϋ έκ τοϋ ασφαλούς πλέον. Ὁ έχθρός δέν παραδιδεται και φεύγει πρὸς τῆν πεδιάδα. Τὸ κάστρο ψυχοραγεϊ!!! Τῆν άγωνία τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου τερματίζει ὁ θάνατός του! Τὸ Μπιζάνι κείται νεκρό!

Στὸ θάνατό του παίρνει ζωῆ ὁ σκλάβος! Ἡ θρυλικῆ, πόλη άνάστατη... χαράζει ἡ 21ῆ... Τά Γιάννενα πανηγυρίζουν Ἐνάσταση...

Πάτρα Φεβρουάριος 1947

ΓΕΡΑΣ. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ

Ο ΖΗΔΡΟΣ (ΑΣΜΑ ΔΗΜΩΔΕΣ)

Ἀφήνω γειὰ στὸν Ὀλυμπο, σ' ὄλα τὰ κορφοβούνια
σὲ σᾶς λημέρια ἔρημα, πλατάνια μὲ τοῖς ἴσκιους
Ζῆδρο μου, καπετάνιε μου, τ' Ὀλύμπου τὸ ξεφτέρι (δὶς)

Βρουσούλες μὲ τὰ κρύα νερὰ καὶ χαμηλοὶ μου κάμποι
Ἀφήνω γειὰ στοὺς σταυραετοὺς σὲ ὄλα τὰ ξεφτέρια
Ζῆδρο μου, καπετάνιε μου, τ' Ὀλύμπου τὸ ξεφτέρι (δὶς)

Ἀφήνω γειὰ στὸν ἥλιο μου καὶ στὸ λαμπρὸ φεγγάρι
πὺ μούφεγγε νὰ περπατῶ σᾶν ἄξιο παλληκάρι
Ζῆδρο μου καπετάνιε μου, τ' Ὀλύμπου τὸ ξεφτέρι (δὶς)

ΑΠΑΓΓΕΛΙΕΣ :

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ὦ Πατρίδα μας Ἑλλάδα
οὐρανὸς καὶ γῆ σὲ ψάλλει
πὺ στὸν κόσμο ἔδεν εἶναι ἄλλη
χώρα ὠραία ὅπως καὶ σύ.

Στὰ γαλάζια σου ἀκρογιαλία
καθρεφίζεται ἡ ὠμορφιά σου
καὶ στὸ γλυκοκελάδημά σου
ξεφυτρώνουν χρυσανθοί.

Εἰς ἡ πιὸ τρανή μου ἀγάπη
περηφάνεια καὶ χαρὰ μου
σ' ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου
ὅπου πάω κι' ὅπου σταθῶ.

Σὰν πεθάνω θὰ φορέσω -
ἀπ' τῆ γῆ σου ἓνα λουλούδι
καὶ στερνό, στερνὸ τραγοῦδι
τὸ τραγοῦδι σου θὰ πῶ.

« 1912 - 1913 »

Γιγαντομάχοι φτερωτοὶ δαιφνοστεφανωμένοι
 πού τῃ Σημαία μας ψηλά κρατεῖτε δοξασμένη.
 Σὲ σᾶς ἀθάνατοι σὲ σᾶς ἀνήκει ἡ τιμὴ.

Σὲ σᾶς ἡ δόξα κι ἡ τιμὴ σὲ σᾶς μόνον ἀνήκει
 πού μὲ τῇ λόγγῃ ἀκούραστοι μᾶς φέρνετε τὴ νίκη
 Περήφανοι ἀπόγονοι Ἑλλήνων Παλαιῶν.

Κι' ἀπὸ τὸ Σαραντάπορον ὡς τὴν Θεσσαλονίκη
 κι' ἀπ' τὸ Μπιζάνι ὡς τὸ Κιλκίς παντοῦ πετᾷ ἡ νίκη
 κι' ὀλόχαρῃ ἀπ' τὸ Λαχανᾷ στῆς Κρέσνας τὰ στενά.

Φεύγει ὁ ἐχθρὸς καὶ τρέμ' ἡ γῆ αἵματοποτισμένη
 κι' ἡ λόγγῃ λάμπει στὰ βουνὰ δαιφνοστεφανωμένη
 Κι' ὅλος ὁ κόσμος χαιρετᾷ τὴ δόξα πού σκορπᾷ !

ΣΤΟ ΜΠΙΖΑΝΙ

Μπροστὰ στὸ κάστρο τὸ τρανό, πού φράζει του τὸ δρόμο,
 καὶ σπέρνει μπρὸς τὸ χαλασμό καὶ γύρω του τὸν τρόμο,
 ὁ γιὸς τοῦ Ρήγα πολεμᾷ νὰ τὸ ξεθεμελιώσῃ,
 νὰ μπῆ στὰ μαῦρα Γιάννενα, πνοὴ ζωῆς νὰ δώσῃ,
 στῆς λίμνης τὴν κοιμώμενη Κυρὰ τὴ μαγεμένη.
 Μὰ εἶναι νὸ κάστρο Δράκοντας κι' οἱ τοῖχοι στοιχειωμένοι...

Σάφνω τὸ βασιλόπουλο σέρνει φωνὴ στὸ κάστρο.
 Κάστρο κι' ἂν εἶσαι Δράκοντας, τῆς μέρας εἶμαι τ' ἄστρο,
 τοῦ Ρήγα γιὸς, τῆς Μοίρας γιὸς. Κι εἶναι γραφτό σου, τέρας,
 νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ χέρι μου τὰ λέπια σου ὁ ἀγέρας !

Ρίχνεται ὁ Ρήγας τοῦ στοιχειοῦ καὶ τὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνθρώπου
 τρεῖς μῆνες ἔτσι πολεμοῦν στὸ ἀλώνι τοῦ ἔρμου τόπου.
 Κι' ἀπάνω στοὺς τρεῖς κάποιαν αὐγὴ καὶ κάποιαν ἅγια μέρα
 πού χαμηλῶναν οἱ οὐρανοὶ κατὰ τὴ γῆ, ἐδῶ πέρα

κι' ὁ Ἄδης εἶχε Ἄνσταση κι' ὁ κόσμος πανηγύρι,
τὴν ὥρα ποὺ ὁ Ὁρίονας πάει λαμπρὸς νὰ γύρη,
καθὼς ποὺ πέφτει ἀπάντεχα καὶ ποὺ φοφάει ὁ ἀγέρας,
σ' ἓναν ἀπέραντο σπασμὸ παρὰδωσε τὸ τέρας.

Πάει ἡ ψυχὴ τοῦ Ἄλῃ πασᾶ, τοῦ Ἄλῃ τὸ μῖσος πάει,
Καὶ νὰ στῆς λίμνης τὸ βυθὸ ἡ ὥρια Κυρὰ ξυπνάει.
Τοῦ Ρῆγα γιέ, τῆς Μοίρας γιέ, χουσὲ σὰν καλωσύνη,
δικά σου εἶναι τὰ Γιάννενα μὲ τὴν Κυρὰ-Φροσύνη.

(Δημοτικὸ)

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ Β. ΗΠΕΙΡΟΥ

ΠΑΛΙ ΡΑΓΙΑΔΕΣ...

Πάλι ραγιάδες μένουμε
κι' ἀναλαμπὴ ποὺ ἐφάνη,
στὰ μαῦρα κρέπια τῆς σκλαβιάς
τυλίχτηκε. Τί πλάνη!...

Πάλι ραγιάδες μένουμε
κι' ἀσπρογαλάζια ἀχτίδα
τέρασε σὰν μετέωρο
σὰν φευγαλέα ἐλπίδα.

Πότε στη σκλάβια Ἡπειρο
τῆ λευτεριά τ' ἀγέρι
ἀνάγια στ' ἄφρατα φτερὰ
τὸ δῶρο αὐτὸ θὰ φέρη;

Ὡ χουσαυγούλες φέрте σεῖς
μὲ τὴν πνοὴ τ' ἀπείρου
χουσόφαντες παρηγοριές
στοὺς σκλάβους τῆς Ἡπείρου.

Φέρτε τὸ γαλανόλευκο σύμβολο
νὰ ὀρκιστοῦμε
πὼς Ἕλληνες θὰ μένουμε
ὅσο κι' ἂν σκλάβοι ζοῦμε.

Τὸν ὄρκο Πίνδε ξακουστὲ
μ' ὄση φωνὴ σοῦ μένει
σ' ὅλον τὸν κόσμον σκόρπα τον
σ' ὅλην τὴν οἰκουμένη

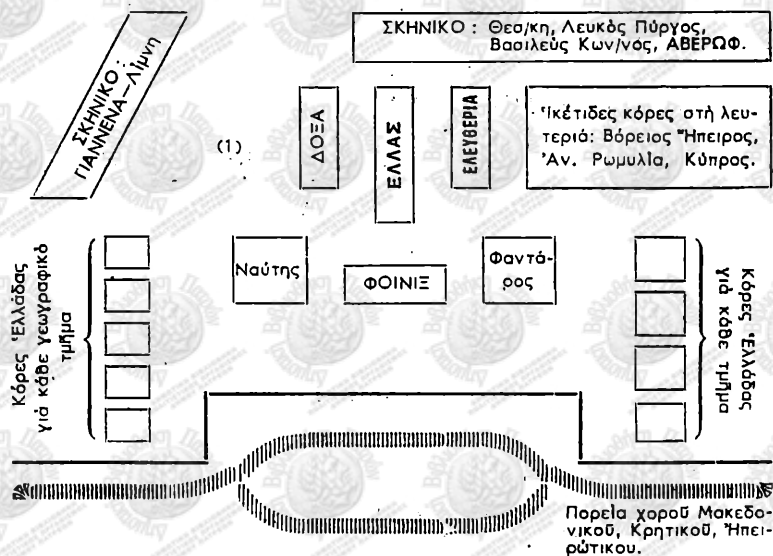
Καὶ κάνε τον γιὰ ν' ἀκουστῆ
στὰ πέρατα ὅπου φτάνει
καὶ βροντοφῶνα : « Ἡ Ἥπειρος
σκλάβᾶ δὲν θὰ πεθάνη ».

ΚΩΝ. ΚΑΣΙΜΗΣ

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

Ἡ σκηνή παριστάνει τὸ ἴδιο δωμάτιο. Μὲ τὸ ἄνοιγμα τῆς Αὐλαίας, ὁ Νικόλας, μὲ κομμένα πόδια, κάθεται πάνω στὸ εἰδικὸ καροτσάκι· ὁ Θύμιος μὲ κομμένο τὸ ἀριστερὸ χέρι, κάθεται στὴν καρέκλα. Σὲ ἄλλη καρέκλα κάθεται ἡ Δημητρούλα. Μόλις γύρισαν ἀπ' τὸν πόλεμο, φοροῦν ἀκόμα, στρατιωτικὰ ὁ Νικόλας κι' ὁ Θύμιος καὶ ἡ Δημητρούλα στολὴ νοσοκόμας. Φέρουν κι' οἱ τρεῖς παράσημα. Στὸ τραπέζι δίσκος μὲ ποτὰ καὶ γλυκίσματα.

Ἡ σκηνή χωρίζεται μὲ δεύτερη Αὐλαία. Πίσω ἀπ' αὐτὴ εἶται μάζομαι τὴν εἰκόνα αὐτὴ:

ΛΕΝΙΩ : (ἄρθρα κοντὰ στὸ τραπέζι). "Ἦλθατε, σὰς ξαναβλέπω, δὲν ὄνειρεύομαι πιά. "Ἀχ! Θεέ μου σ' εὐχαριστῶ,

1. Ἡ δόξα στέκεται κατὰ τὸ πρότυπο εἰκόνας ΓΥΖΗ, ἡ δὲ ἐλευθερία κατὰ τὸ πρότυπο εἰκόνας ΙΑΚΩΒΙΔΗ. Ἡ Ἑλλάς φορεῖ δίχρωμο φόρεμα, λευκὸ μπλέ, ἡ δὲ δόξα καὶ ἐλευθερία λευκά. Κι' οἱ τρεῖς στέκονται πάνω σὲ θάβρο 80 πόντων. Μπροστὰ στὰ πόδια τῆς Ἑλλάδας τοποθετεῖται σκηνικὸ 90Χ90 πόντους μὲ τὸ φοῖνικα ἀναγεννώμενο. Οἱ κόρες τῆς Ἑλλάδας φέρουν τοπικὲς ἐνδυμασίες.

πού μουΰφερες πίσω τούς ἀνθρώπους μου ! Σ' εὐχαριστῶ, ἀκόμα, γιατί δὲν πῆγαν στὰ χαμένα τὰ πόδια τοῦ γέρου μου καὶ τὸ χέρι τοῦ γυιοῦ μου, δὲν πῆγε χαμένο τόσο αἷμα ἑλληνικό. Μεγάλωσε ἡ πατρίδα μας. Λεύθερα τὰ Γιάννενα, λεύθερη ἡ Θεσπλίκη, ἡ Κρήτη, τὰ Αἰγαιοπελαγίτικα νησιά. Καὶ γιὰ τὰλλα μέρη, πού μᾶς ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὴν χαρὰ τῆς λευθερίας, μεγάλος ὁ θεός, Νικόλα μου, γυιέ μου, κόρη μου· θάρθη κι' αὐτονῶν ἢ σειρά. Μὰ πέστε μου καὶ σεῖς, μιλήστε μου ὧρες ἀτέλειωτες γιὰ τὸ θρύλο τοῦ Μπιζανιοῦ, γιὰ τὰ Γιαννιτσά, τὸ Κιλκίς, γιὰ τὸ ξεφάντωμα τῶν λιονταριῶν μας στρατιωτῶν.

Χ ο ρ ω δ ί α : (στὰ παρασκήνια) « Λευθερωμένα Γιάννενα. »

ΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Ποίηση Ν. Κατσελόπουλος
Μουσική Ι. Καίσαρης
Συλλογή Ἀργυροπούλου

(Ἡ Μουσική τῶν Παιδαγωγικῶν Σχολείων)

Ἐμπρός, καιρὸ μὴ χάνωμεν.
Ἐμπρός, ἔμπρός λεβέντες μου,
γοργοὶ καὶ δοξασμένοι φθάνομεν
[στὰ Γιάννενα
πού μέναν χρόνια μέσ' τὴν κατα-
[φρόνια

Ἐλευθεριὰ νὰ φέρωμε
στὴ σκλαβωμένη γῆ.
Στὰ κάστρα τῶν νὰ στήσωμε
τὴ γαλανὴ σημαία
καὶ σκλάβους ν' ἀναστήσουμε
ἐλεύθερους μὲ μιὰ.

Τῆς σκλαβιάς τὰ χρόνια πᾶνε
τώρα κύττα Μουσουλμάνε
πόσον φῶς σκορπῖ

Ἐμπρός ἢ σημαία κι' ὁ σταυρός
ἢ σημαία, ἢ σημαία κι' ὁ σταυρός,
ναί, ναί!

Μέσ' τὰ Γιάννενα ἀνεμίζει
γαλανόλευκη ὥραία
Τῆς πατρίδος ἢ σημαία
καὶ μᾶς κράζει,
πάντα ἔμπρός, πάντα ἔμπρός.

Ἐμπρός δεσμὰ ἐσπιάσαμε!

Ἐμπρός, ἔμπρός λεβέντες μου
γοργοὶ καὶ δοξασμένοι φθάνομεν...

ΘΥΜΙΟΣ: Ἀκοῦστε, οἱ στρατιῶτες τραγουδοῦν στὴν Πλατεία «τὰ Λευθερωμένα Γιάννενα».

ΟΛΟΙ: (Ἀκοῦνε μὲ προσοχὴ κι' ἐνθουσιασμό· δείχνουν καὶ μὲ κινήσεις τοῦ χεριοῦ, σὰν νὰ κρατοῦν χρόνο, ὅτι παρακολουθοῦν μὲ τὴν ψυχὴ τους).

ΝΙΚΟΛΑΣ: (ὅταν τελειώσει τὸ ἔμβατήριον). Κάθησαι, ἄγνωστη ἥρωίδα, ἀπαρασημοφόρητη Ἑλληνίδα, πού γεννᾶς καὶ ξανασταίνεις ἥρωες γιὰ τὴν πατρίδα. Αὐτὰ τὰ μετάλλια ἀνδρείας, πού χάρισε σὲ μᾶς ἡ Πατρίδα (βγάζει τὸ μετάλλιο, κάνει νόημα στὴ Δημητροῦλα καὶ πλησιάζει, τῆς τὸ δίδει καὶ μὲ νόημα τῆς λέγει νὰ τὸ καρφισώσῃ στὴ μητέρα. Τὸν μιμοῦνται ὁ Θύμιος καὶ Δημητροῦλα) ἀνήκουε πρῶτα σὲ σένα κι' ὕστερα σὲ μᾶς. (Δημητροῦλα καρφισώνει).

Κοντὰ στὸ δάσκαλο, τὸν παπᾶ, τὴν ὁμόνοια, τὴ στρατηγικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ διαδόχου καὶ τὸ πολιτικὸ μυαλὸ τοῦ ἐπαναστάτη τῆς Θερίσου, βόηθησε καὶ τὸ δικό σου θάρρος, ἡ δικιά σου παρόρμηση κι' ἐγκαρτέρηση, τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο τῆς Ἑλληνίδας μητέρας, ἀδελφῆς καὶ συζύγου γιὰ νὰ πέσῃ τὸ Μπιζάνι, νὰ παρθοῦν τὰ Γιαννιτσά, ἡ Θεσνίκη, τὸ Κιλκίς, νὰ γίνῃ ἡ Ἑλλάδα μᾶς μεγαλύτερη Ἑλλάδα.

ΛΕΝΙΩ: (συγκινημένη) Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους σας γιὰ

τὴν ἄφθαστη χειρονομία σας. Ἄλλὰ τὰ μετάλλια εἶναι δικά σας· ἀνήκουνε σὲ σᾶς, στὴν ἀνδρεία σας, στὴν παλληκαριά σας (ἐπιστρέφει στὸν καθ' ἓνα τὸ μετάλλιό του).

Χ ο ρ ω δ ί α : (στὰ παρασκήνια) «Τὸ τραγοῦδι τῶν πολεμιστῶν 912—913.

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ : Ἄλλη παρέα στρατιωτῶν τραγουδάει τὸ «τὸ τραγοῦδι τῶν πολεμιστῶν 912—913».

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ

1912-1913

(Διασκευή Δ. Ἀργυροπούλου)

Συλλογή ἰδίου, ἡ Μουσική
τῶν Παιδαγωγικῶν Σχολείων

Βροντᾶν τὰ ὄρη τὰ βουνὰ ἐκεῖ στὴν Ἐλασσῶνα
βροντᾶν στὸ Σαραντάπορο πολλὰ-πολλὰ κανόνια
τὰ ρίχνουν τὰ ἑλληνόπουλα, παιδιὰ ἀνδρειωμένα
γιὰ νὰ ξυπνήσουν ἡρωες ἀπ' τὸ εἰκοσιένα.

Δὲν θὰ ξυπνήσης ἄραγε, Δεσπότη ἀνδρειωμένε
νὰ ἰδῆς στὰ Σέρβια τὴ σφαγὴ τὰ νήπια πῶς
[κλαῖνε!

Δεσπότη ξύπνα Γρεβενῶν, νὰ ἰδῆς ἐλευθεριά σου
νὰ ἰδῆς Σημαῖα ἑλληνικὴ πού στέκει στὰ βουνὰ
[σου.

Τὴν ἔφερε ὁ Διάδοχος τοῦ θρόνου Κωννος
τὸ εἶπαν αὐτοκράτορες σαυτὸν ἀνήκει ὁ κλῆρος!
Ὁ βασιληᾶς μας πέρασε καὶ πῆγε στὴν Κοζάνη
καὶ στὴ Θεσσαλονίκη μας μ' ὀλόχρυσο στεφάνι.

(Ἄκοῦνε ὄλοι ὅπως καὶ τὰ Λευθερωμένα Γιάννενα).

ΛΕΝΙΩ : Εὐλογημένο 12 καὶ 13! τρὶς εὐληγημένο 12
καὶ 13, πού θέριεψες τὸ ἔθνος στὴν ἐξόρμησή του γιὰ τὸ
ἄπλωμα τῶν πτερουγιῶν του ἀεὶ τόσες σκλάβες χῶρες του!

Βλέπω, σάν όπτασία, με περηφάνεια περισσή, τήν τιτανική έξόρμηση τής πατρίδας, στεφανωμένη με τή Νίκη, σε μιά μεγαλειώδη εικόνα. (άνοίγει ή δευτέρα αύλαία σιγά σιγά). 'Η Έλλάδα, ξαναγεννημένη, σάν τόν φοίνικα, ξεδιπλώνεται στα ύψη τής παραστέκονται ή δόξα με τήν έλευθερία. Πλάι τής ό ναύτης, ό τσιολιάς, ό φαντάρος, όλες οι κόρες τής. Πιο πέρα ίκέτιδες στη λευθεριά οι σκλάβες κόρες τής !

ΝΙΚΟΛΑΣ : Σε παρακολουθοϋμε όλοι μας, άφωνοι, στα φτερουγίσματά σου, λεπτή και καλλιεργημένη θυγατέρα ήρωα δασκάλου.

ΛΕΝΙΩ : Νάτες οι Μακεδονοποϋλες, περήφανες και καμαρωτές, χορεύουν με τό γλυκό τους τραγουδι (εισέρχονται οι μακεδονοποϋδες χορεύοντας και τραγουδώντας. Τραγουδοϋν κι' ή Λενιώ, Νικόλας, Θύμιος, και Δημητροϋλα.)

Ώ γλυκειά Μακεδονία, ω πατρίδα μου χρυση
 σμίγουν θάνατος και φοίκη, στη γλυκειά σ' άγάλη
 σκλάβου όνειρα και πόθοι και παλμοι έλευθεριās
 λές κι ό πόνος τούτος, σουχει δώσει χάρι
 ω Πατρίδα, ω μητέρα, σουχει δώσει φως (δijs)
 είσαι ώραία και στο γέλιο και στο κλάμα σύ (δijs)

(φεϋγουν τραγουδώντας και χορεύοντας).

ΛΕΝΙΩ : Νάτες κι' οι κρητικοποϋλες, ψιλές, λιγερές, ω, και με λιονταρίσσιες τις καρδιές, σέρνουν χορό με τραγουδι, ύμνο τής πατρίδας των ! (εισέρχονται οι κρητικοποϋλες, όπως και οι Μακεδονοποϋλες, χορεύοντας και τραγουδώντας. 'Η οικογένεια βλέπει πάντα τους θεατές, γιατί ό,τι γίνεται με τήν εικόνα και τους χορούς πίσω τής είναι όπτασία τής μητέρας' τραγουδάει κι' ή οικογένεια, όπως στο Μακεδονικό).

Η ΚΡΗΤΗ

Δημώδης Κρητική μελωδία—Ι. Σακελλαρίδου. (Α. Γ. Ἄρ-
γυροπούλου. «Ἡ Μουσικὴ τῶν Παιδαγωγικῶν Σχολείων»)

ὦ! Μέσα στὴν ἀφροθάλασσα σὲ βλέπω Κρήτη ὠραία
γαλάζια μυριοκύματη ξεδίπλωτη σημαία,
τὰ κύματα δὲν σάλευσαν τ' ἀσάλευτο κοντάρι
καὶ τὸ πανὶ σὺν ἄνεμος δὲν μπόρεσε νὰ πάρῃ

Τὸ αἷμα σου, ποὺ χύθηκε καὶ τὸ ἥπιαν βράχοι, κάμποι
μέσα σὲ φλέβες γενεῶν ἄς ἦτανε γιὰ νᾶμπη
νὰ ξεπετάξῃ γίγαντας μέσα στὸν κόσμον πληθὸς
μὲ τὴν ψυχὴ ἀνυπότακτη, μὲ ἠφαίστειο στὸ στήθος.

Νὰ ξεπετάξῃ λιγοστὰ κορμιὰ κυπαρισσένια,
ζωγραφισμένα πρόσωπα καὶ χέρια σιδερένια.
Νὰ πλάσῃ νειάτα ἀσύγκριτα, π' ὅσο κι' ἂν εἶν' ὠραῖα,
χάμω στὴ γῆ νὰ στρώνονται, νὰ ὑψώνουν τὴν Ἰδέα.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΣΗΜ. Χορεύεται μὲ βήματα πεντοζόλη.

(φεύγουν χορεύοντας καὶ τραγουδώντας)

ΛΕΝΙΩ: Νάτες κι' οἱ Ἠπειρώτισσες, χαρωπὲς κι' ἀνδρι-
ωμένες, χορεύουνε κι' αὐτές: (εἰσέρχονται ἠπειρώτισσες, χο-
ρεύοντας καὶ τραγουδώντας μιὰ στροφὴ ἀπὸ τὴν Σουλιώτισσες-
Τραγουδαί κι' ἡ οἰκογένεια, ὅπως στοὺς ἄλλους χορούς).

Στὴ στεριά δὲ ζῆ τὸ ψάρι καὶ ὁ ἀνθὸς στὴν ἀμμουδιά
 κι' οἱ ἠπειρώτισσες δὲ ζοῦνε δίχως τὴν ἐλευθεριά,
 κι' οἱ ἠπειρώτισσες δὲ ζοῦνε δίχως τὴν ἐλευθεριά.
 λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα,
 (ἀντὶ τὸ «ἔχετε γειὰ βουσοῦλες».... τραγουδοῦν λα, λα....)

(Ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἴδια στροφὴ καὶ χορεύοντας ὅπως στοὺς
 ἄλλους χοροὺς φεύγουν).

ΝΙΚΟΛΑΣ : Καὶ τώρα, ἓνα λεπτό σιγὴ στὴ μνήμη τῶν
 Ἑρώων, ποὺ θρόνιασαν μὲ κόκκαλα καὶ μὲ αἵματα στὶς
 νέες χώρες τῆ λευθεριά! (σιγὴ) Καὶ γιὰ νὰ συμπληρωθῆ
 ἡ εἰκόνα μας καὶ νὰ σφραγισθῆ ἡ χαρὰ μᾶς, ἡ ἀνείπωτη
 χαρὰ τῆς Ἑλληνικῆς καρδιάς στοῦ ἄπλωμα καὶ ξεφάντωμα
 τῆς Πατρίδας μας, σεῖς ὄρθοί, κι' ἐγὼ μὲ τεντωμένο τὸ
 κορμί, ἐμπρός «Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη... Ἐθικός ὕμνος»
 (ψάλλοιεν ὅλοι στὴ σκηνή)

Π. ΝΑΚΟΣ

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΑΚΡΙΤΩΝ ΜΑΣ

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐδόθη ἐν τῷ Δημοτικῷ Θεάτρῳ δις, π. μ. ὥραν 11ην καὶ μ. μ. ὥραν 8ην, ὑπὸ τοῦ Δημοδ)κοῦ Συλλογῶν Πατρῶν ἢ προαγγελθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἑορτῆ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῆς Ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων, ὑπὲρ τῶν Ἀκριτῶν μας.

Ἡ ἑορτῆ αὕτη, ἄψογος εἰς ἐμφάνισιν καὶ διδακτικὴ εἰς περιεχόμενον, ἔφισε τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων καὶ κατεχειροκροτήθη ἀπὸ τοὺς θεατάς.

Κατ' αὐτὴν ἐπαίχθη ὑπὸ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων ἐπίκαιρον ἔργον εἰδικῶς διὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν συγγραφὴν ὑπὸ τοῦ δημ)λου τῆς πόλεως μας κ. **Παναγιώτου Νάκου**, ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ ΤΟΥ 1912—1913**».

Τὸ ἔργον τοῦτο, διδαχθὲν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως του μὲ τὴν συνδρομὴν ὁμάδος συναδέλφων του, κ.κ. Δουκλιᾶ, Ἀντωνοπούλου, Ρηγοπούλου, Πανουτσοπούλου καὶ δεσποινίδων Θεοδωροπούλου καὶ Δημητροπούλου ἐνεφανίσθη ἀπὸ σκηνῆς εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον μετέφερε τοὺς θεατάς εἰς τὸ πατριωτικὸν παραλήρημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς ἐξώρμησε καὶ ἔφερε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Ἠπειρον, τὴν Μακεδονίαν, Κρήτην καὶ νησιά τοῦ Αἰγαίου, τὸ δὲ δεῦτερον ἀνεφέρθη εἰς τὴν Νίκην καὶ ἔκλεισε μὲ μίαν μεγαλειώδη εἰκόνα τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἔργον μὲ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων καὶ τὴν ὑπέροχον πατριωτικὴν του πνοὴν ἐσκόρπισε ρίγη ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκινήσιν πατριωτικὴν μέχρι δακρῶν.

Οἱ μικροὶ μαθηταὶ εἰς τοὺς ρόλους των ὑπῆρξαν μικροὶ καλλιτέχαι. Ἰδιαιτέρως διεκρίθησαν ἡ Ἑρμιόνη Στράτου (μητέρα), Μαρούλα Λευτάκη (κόρη), ἣτις κατεχειροκροτήθη καὶ διὰ τὸ τραγούδι τῆς «Ὁ Ζῆδρος» καὶ Μίντσα (πατέρας).

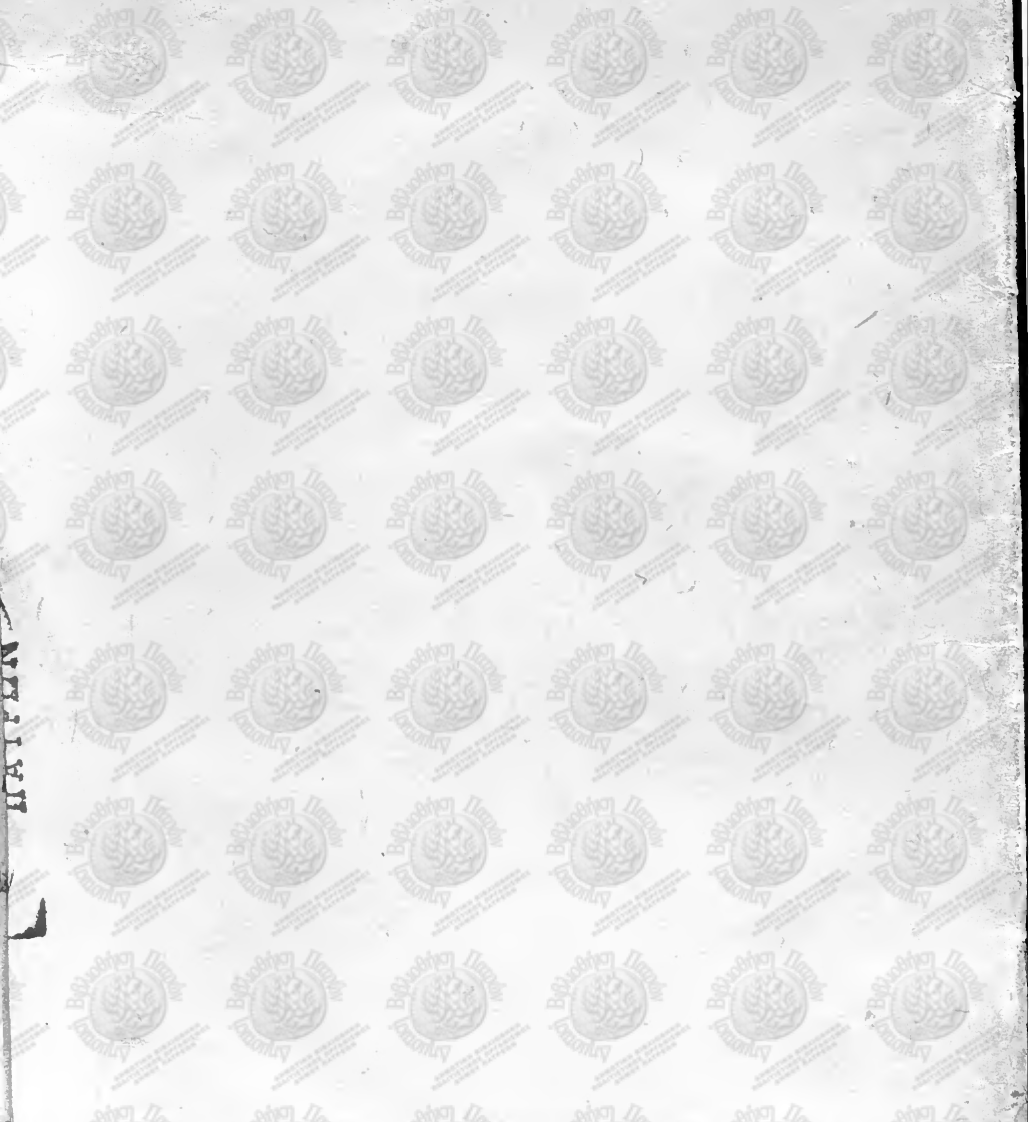
Ἐπ' ὑπέροχον ἐνεφανίσθησαν οἱ ἐπίστρατοι, οἱ Ἑλλητίδες καὶ οἱ Μακεδονοπούλες μὲ τοὺς χορούς των καὶ τὰς ἐνδυμασίας των.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν ὠμίλησεν ὁ Ἐπιθεωρητὴς Δημοτ. Σχολείων κ. Γεράσιμος Σπεισιέρης περὶ τῆς σημασίας τῆς ἡμέρας, καταχειροκροτηθεὶς. Ἡ ἑορτῆ ἔληξε μὲ τὸν Ἑθνικὸν Ὕμνον.

Εἰς τὸν Δημοδ)κὸν Σύλλογον Πατρῶν, τὸν συγγραφέα καὶ λοιποὺς συναδέλφους του ἀξίζουσιν θερμὰ συχαρητήρια.

Ἐφημερὶς «Ἐθνικὸς Κῆρυξ» 26—2—47.

И ПОН

И ПОН

